

ELŐFIZETÉSI ÁHAR:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 10 kor
 Negyedévre... 4 "
 Helyben háború hordva:
 Egész évre... 30 kor
 Negyedévre... 8 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 Hanap utáni napok kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.
 Szerkesztőség kéziratok visszatérítés
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.
 Előfizetők és hirdetősek a
 kiadóhivatalhoz intézendők.
 Egyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 21.

A helyi kiállítások eredménye.

Első sorban a mi kiállításunkról lévén szó, nem hallgathatjuk el, hogy egyes organumok kezdetben különös érthetetlen hévvel fordultak a kiállítás ellen, a melynek semmi jelentőséget sem tulajdonítottak, s a melyet rossz tendenciájú vagy rövidlátó urak ma is «sok hü-hó semmiért»-nek nyilvánítanak.

Ugy kell lenni, hogy vagy rossz tendencia sugalmazza az ilyen kijelentéseket, vagy pedig a fölületes gondolkodás. Mert aki keresi a kiállítások célját, jelentőségét, kutatja azoknak hatását, arra az eredményre jut, hogy a helyi kiállításoknak ugyancsak megvan a létjogosultságuk.

Nemes cél szolgálatában állottak a gazdasági és ipari kiállítások minden időben, de sohasem olyan mértékben, mint a jelenben, mikor minden erőnkkel, tudásunkkal nemzeti önállóságunk megizmosodásán fáradozunk. Amikor »radikálisok« és »konzervatívok«, — demokraták, szocialisták, a társadalom minden rétege, egyesületek, a gyakorlatban ép úgy, mint elméletben nemzeti vagyonsodásunk két főágának: a mezőgazdaság, ipar- és kereskedelem, — jelszavaival indulnak a küzdelembe.

Egy város helyi kiállításának nem pusztán helyi jelentősége van. Az akciónak súlya kihat az egész vidékre, mely

középpontjának tekinti a várost; de kihat még a távolabbi vidékre is, ahonnan az érdeklődők fölkeresik a munka és haladás versenyét.

Különösen most megragadja azok figyelmét is, kik csendes hétköznapon egy tekintetre sem méltatják talán a mezőgazdaságot vagy ipart, megragadja a figyelmüket az a körülmény, hogy a mi kiállított eszközeink és tárgyait megállják az összehasonlítás mértékét és fellebbenti a közönyösség, a nemtörődomség leplét azok művelői föl, eltereli a figyelmet a lateiner pályákról olyan irányba, amely az egyéni vagyonsodás felé mutat.

A városnak és vidéknek közönsége közelebb jut annak a megismeréséhez, mennyire képes kielégíteni igényeit és szükségleteit az a mezőgazdaság vagy ipar, melyben ez ideig előítéletből meg nem bízott és a melyet eddigi oktalan gondolkodásával megkárosított.

Precedenseket sorolhatnánk föl, amelyek bizonyítanak, hogy a közönség az ő kiállításain valóságos fölfedezéseket tesz. Meglátja, figyeli azt, amiről vagy nem, vagy csak igen csekély véleménye volt. Fölfedezi a gazdát vagy iparost, a kivel az utcán, vagy a közéletben sűrűn találkozott, de akiről nem tudta, hogy annak portáján belüli, vagy annak műhelyében mi készül.

Fölfedezi, hogy azoknak a működése, ennek eredménye különb azoknál, miket messze kiállító, fényes kirakatokból szer-

zett meg, — nem ritkán más országokból.

És ha azt akarjuk, hogy újabb kiállítások felbuzdulásunknak meg legyen a fogantaja, akkor erre a közelebbi megismerésre égető szükségünk van. Azért is, ütött már a végső óra, mert a gazdák és iparosok ezrei, sőt százezrei csak nem belefáradtak a harcba, mert nem volt, aki bátorítsa őket, nem volt aki érdeklődjék irántuk, csak a közönyt, sőt kisebbitést látták fáradságuk nyomában s a jobb jövőnek csak egy halvány csillama világított be körükbe.

Ezt oszlatja el méltóan a kínálkozó alkalom, a helyi kiállítás. A helyi tárlaton bemutatkoznak egymásnak a termelő és fogyasztó, kezét szorítanak, ölelkeznek a becsületes vásárlókötés jeléül.

És ebben a megismerésben, ebben a vásárlókötésben mind a két fél nyer. De nyer a köz is, mert ez a kézzorítás szövetség — az ellenséggel szemben.

Az ellenség ott ólalkodik körülötünk, legmelegebb fészkeinkben; ruháinkban, szobáinkban, előítéleteinkben, közönyünkben.

A bemutatkozás közelebb hozza, összekapcsolja a termelő és fogyasztó közönséget, harmoniát alkot s ebből a harmoniából kiviláglik a jobb jövőnek erős fényreflektora, a melynek világító fényében melegszenek az ölelkezők s a melynek másik oldalán, a sötét árnyékban összefont karokkal, megsemmisülve csüggeti le fejét — eddigi kísértőnk, ellenségünk.

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Az ebvadász.

Irtá: Kaczvinszky Andor.

Mottó: V. M. lova elhunyt és át adtam az ebvadász-nak. M. rendőr.

— Tiszántul.

Csodálatra méltó! Bámúlatozó! és megfoghatatlan! Ha a legsötétebb Afrikáról vagy Ausztrália azon vidékéről lenne szó, a mely tudvalevőleg vadkutyákban bővelkedik akkor érteném az ebvadász létjogosultságát, de Bihar ország fővárosában?! Nagyváradon! «Noch nie da gewes'n» olyas valami, a mely még a legfürgőbb észjárását is meg torpasztja! . . .

Nagy álmélkodással olvastam a rend és fegyverem órének jelentéséből és az a meggyőződésre buktam, hogy tulajdonképen kutyapécéről esik szó — de egy megfeszíthetetlen rejtély marad örökké, hogy e nemes gárdának melyik fokozati tiszttségében emelkedik a sintér ebvadászá, hogy miféle érdemekben kell leledzeni az illetőnek, hogy ezen eddig soha nem remélt rangfokozatig emelkedhessék. Hogy talán hozzá járul az egyéni kiválólagos ügyesség is, mint a prairindiánnal, ki a lassodobás

ban — mit a debreceni csikós pányvának nevez — ha szerfölötti ügyességre tesz szert — megkülönböztetésül borontos fürtjei között egy piros kakadu tollat szabad viselni és ez a törzs főnökséjéről biztos jele. Vagy talán idegen eszmék szepeljéből kihámlott új címe lenne a kutyapécérnek!!? ez is előfordulhat. Magva a ma nyakatekert lexikonnak, melyből a disznócsorda előkerült, a mely névnek későbbi fejleménye a tehénnyáj juhmenes és kecskegulya!

De már most azért még mindig marad egy kérdést méhében hordó körülmény, hogy mi az ebvadász? ki ő és hol vagyonsodása???

Járt-é iskolába a darabont Gergővel a kalendárium csinálással, vagy egy érzékeny keblű közrendőr lelki világának a finomsága, ki a megdöglött lovat is elhunytak jelezte, tette meg a kutyapécért ebvadásznak.

Ez örökké rejtély marad.

De eme vidéket rengető esemény feltámaszt ám meg más kérdést is, hogy hát azok, akik kutyát lőnek, ebvadászokká minősíthetők-e vagy csak közönséges kutyalövők!

Mert kérem — a lövéssel járó foglalkozás nagyon is széles mederbe tereli az illetők címét. Erre a közelmúltból igen iderugó példát hozhatok föl. Egy közismert vig cimborá széles jó kedvében úgy érvényesítette szeretetre méltósága gyöngéd hajlamait, hogy a szálloda éttermében revolveréből ugyan csak lövöldözött

és midőn a lövöldözésért meg interpellálta a tulajdonos, a legnagyobb megbotránkozással kérdezte.

— Hát micsoda ház ez?
 — Ez kérem vendéglő.
 — Hát én most mi vagyok?
 — A Nagyságos ur vendég.
 — Hát ha én vendéglőben vagyok, akkor lövők Püff paff durr!

Tehát az ebvadász létkérdése mindig nagyobb homályba borul, mert könnyelven minden vadásznak puskájának kell lenni. A kutyapécérre pedig még akkor sem fogható, hogy vadász, ha drót horgának a nyele diófából volna és drótja pedig bronz acélból lenne is. De fölmerül még az a kérdés is, hogy vannak e Biharban vadkutyák, mert a vadász vadat ejt csak el, a kutya pedig eddig még mindig mint házi állat ismeretes még Konstantinápolyban is a hol gazdátlanul kóborolnak!

Más nem marad hátra, mint megkérdezni a rendnek felhatalmazott úrtól, hogy melyik ország széléről csempészte be az elhunyt ló hullájának átvételére az ebvadászt, mert a vén Európában ilyen sport még eddig nem volt és ennek művelői is ismeretlenek.

Ne kicsinyeljék tehát a helyi kiállításokat, hanem ismerjük el annak nyomtatékos sulyát, igyekezzünk valamenynyien a még ma és holnap nyitva levő helyi tárlat színhelyére, hogy ott megismerve egymást, letörve közönyünket, tegyük jóvá hibánkat; megizmosodott, fölvilágosodott tudattal re-díthetetlenül törtessünk a cél felé, a melyen mezőgazdaságunk, iparunk s nemzeti megizmosodásunk épül föl.

A miniszteriumok munkálatai. Az egyes szakminiszteriumokban lázasan dolgoznak azokon a nagyfontosságú törvényjavaslatokon, a melyek a képviselőházat már a téli időszak alatt foglalkoztatni fogják. A belügyminiszteriumban a közigazgatás reformján dolgoznak, az igazságügyminiszteriumban pedig most végzik az utolsó munkálatokat választási ügyekben a kuriai bíraskodásról szóló javaslaton, úgy hogy az elaboratum még e hó végén szaktanácskozmány elé legyen bocsátható. Az anyakönyvi törvény módosításáról szóló javaslat tárgyában tegnap szaktanácskozmány volt Hadik János államtitkár elnöklése alatt. A tanácskozásokat ma délelőtt 10 órakor folytatták, mikor a házasság kihirdetésére és megkötésére vonatkozó szabályok kerültek megvitatás alá.

A kiegyezési tárgyalások. A kiegyezési tanácskozásokat vasárnap folytatni fogják Budapesten, ahova az osztrák szakreferensek még holnap fognak megérkezni. Az eddigi tanácskozások eredményéről pozitív dolgok nem szivárogtak ki, annyit azonban megállapíthatni, hogy a magyar szakreferensek követelték a vámszövetség elejtésével vámszerződés kötését 1917-ig, követelték továbbá a fogyasztási adók elkülönítését, a készfizetések felvételét, végre a magyar blokjaradékok konvertálhatóságát.

Testvériség — Előre!

Ismeretes dolog, hogy a szociáldemokrata párt élő szóval és irattal minő hajsztát folytat a katolikus egyház szolgálai ellen. A Pázmányegylet védőirodájának minden lépten-nyomon cáfolnia kell azt a sok rágalmat, melyet a »Népszava« és társai, hol egyik, hol másik pap ellen világgá kürtölnek. Néha aztán a felizgatott szenvedély dübe tovább megy irás vagy szóbeli inzultusnál (ezt egyes elvadult munkásoktól itt Váradon nap-nap után megkapja a katolikus papság) s kitör egy oly brutális tettben, mint a 85 éves tudós szerzetes *Csaplár* Benedek leütése fényes nappal a Dunaparton, ki ennek következtében tudvalevőleg néhány napi szenvedés után meg is halt. A Pesti Napló annak idején sans phrase kijelentette, hogy erre a tette az illető Jung József, gázgyári munkás a szakszervezetekben hallott izgatóság beszédek következtében vetemedett. Szórol-szóra idézve leszögezzük itt a Pesti Napló szavait. Ez is dokumentumain, Zola tollára való. Tehát az 1906. augusztus 16. sz. 5-ik oldalán ezeket találtuk: »Jung Józsefet ma hallgatták ki a IV. kerületi kapitányságon. Ujra tagadni próbálta tettét, de később beismerte, hogy ittas volt és nem tudta mit csinál. E vallomás alapján letartóztatták. A rendőrség megállapította, hogy Jung a ferencvárosi gáz-

¹ Kiszámítással hátulról támadt egy 85 éves aggastyánra.

gyár munkása. Tagja a szakszervezetnek, ahol sok izgatóság beszédet hallott a fekete csuhások ellen. Részeg állapotban merészebb volt vezetőinél, kik csak szóval ütnek a papokon. Ő tettelegességgel bizonyította be, hogy gyűlöli a fekete csuhásokat.

Nálunk, Nagyváradon immár három napilap folytatja a hajsztát a katolikus egyház intézményei ellen.² A harmadik t. i. a napokban megindult »Előre« c. krajcáros lap.

Első számában a hírek előtt van egy cikk, melynek címe »A feketeház«. Kezdődik ilyenformán, »A város közepén áll egy magas szegyenkö. Nincsen semmi ráírva és mégis beszédés. Soha nem nyíló rácsos ablakai siri hangon beszélnek.« Lejebb »Fekete vénasszonyok kinyújtják sovány karjaikat és úgy vonják be az ártatlanokat a fekete házba... Megintutják nekik a sötétséget és mondják: ez a viláosság. Becsepegtetik a gyűlöletet és mondják: ez a hit. Bemutatják a hizelgést, mondván: ez a tisztelet. Tanítják a képmutatást, mondván: ime az alázatosság.« »És ezt a lélekpusztítást nevelésnek hívják.« Ime azt érdemelte egy másfélszáz esztendeje álló kath. tanintézet, a mely azóta annyi sok ezernyi leányt nevelt valláskülönbség nélkül és fizetésbeli különbség nélkül, amit nem minden felekezeti tanintézet mondhat el magáról. Tudunkkal e katolikus pénzből alapított és fentartott intézetben tandíjmentességet élveztek elegenden a zsidó vallású leányok is. Ez a zsidók iránt különös előszeretettel viseltető »Előre« előtt nyomhatna valamit a latban.

De abban az egy számban neki ront az »Előre« (szép kis előre) egy másik katolikus tanintézetnek, a premontrei főgymnásiumnak is, nem egyébért, hanem mert ott Szilágyi Dózsa tanár Mária kongregációt alapít, melyet »Előre« a maga tudatlanságában katolikus önképzőkörnek képzel. »Bizonyos, hogy ez az új intézmény sem fogja a felekezeti türelmet szolgálai s mihamarább gyűlöletet szít a romlatlan gyermeki szivekben.« Talán az Előre a felekezeti türelmet szolgálja, midőn egy számban több katolikus intézményt rágalmaz?!

Önmagát felülmulja az Előre azokban, amiket ugyancsak abban az első számban a jogakadémiáról ír: »Bozóky, az eretnekégető« a cím. Ugyan miért eretnekégető? »Vasárnap megnyílt a legnagyobb tudományos intézetünk, a jogakadémia. A megnyitása régi sablonok szerint a premontreiek templomában »Veni Sancte!«, papolással kezdődött,³ mert az intézet konzervatív vezetősége még mindig azt hiszi, hogy a tudás birodalmába a templomon keresztül visz az út. Az imádkozás után pedig a *káromkodás* következett. Bozóky Alajos igazgató ugyanis ünnepélyes megnyitót tartott, amelyben dörgedezett a *nemzetközisek*, a felforgatók, az osztályharcosok ellen, szóval mindenki ellen, akik nem akarnak leborulni és imádkozni az előtt a hazug jelszavakkal, ócska frázisokkal kibélelt bálvány előtt, aminek neve: osztályérdek.«

Hogy hová jutott a *katholicizmus* Váradon, a két első példa mutatja, mondhatnám a két

² Minthogy mindig csak a katolikus intézmény a szálka, azt kell hinnünk, hogy itt a szociáldemokráciának felekezeti ize van.

³ Minthogy e második számban a zsidó ünnepek jöttét, egész tisztelettel adja hírül, ismételjük, hogy ennek a szociáldemokrata lapnak felekezeti színe van.

első arculcsapás, hogy hová jutott a *magyarság* Váradon, azt az utolsó példa illusztrálja, amelyből azt tanuljuk, hogy hazaszeretetre buzdítani — mert bizony ezt tette Bozóky igazgató, nem egyebet — mondom, hogy hazaszeretetre buzdítani annyi mint: osztályérdek; hazaszeretetre buzdítani, a kozmopolitizmustól óva inteni annyi mint: eretneket égetni.

Ha azonban, ami a tanítézeteket illeti csak a katolikus jellegűek ellen támad, meg kell vallani, hogy a vagyonos osztály ellen vallás különbség nélkül izgat. A gazdakongresszus neki a népnuzók »kongresszusa«, mert hát minden gazda népnuzó Magyarországon. No és a virágkorzó.

»A kocsikorzó. Es jöttek és robogtak a fényes hintók. A pompa sulya alatt minden eresztékükben megropogtak a tengelyek. Délceg kihizlalt paripák száguldtak velük tova. A szorgos munkás kezek művelte virágok tarka színekben tükrözték vissza a napfényt. Es ültek a hintókban hetykén, gögösen uri asszonyok és az élet örömeibe belefáradt, elpuhult férfiak. Az utca fia bámész szemekkel nézi a léha népet s a perkálrubás szegény leány sóhajtva látja a nehéz selyembe öltözött lustaságot. Es jöttek és robogtak a fényes hintók. Sorfalat állott a szegénység. A béna nyomorék koldussereg,⁴ kiszikkadt, csontos kezét nyujtotta feléjük. Alamizsnát! Es hullámozott a vigság. A koldusok karát elfojtotta az örömközaja. Es jönnek és robognak a fényes hintók. Néma, visszafojtott gyűlölettel nézi őket a munkás.⁵ Es az összeszorított kezében megörbült vasrudat elkeseredetten dobja a földre.⁶

Ime ebből megtanulhatnak a »fekete házban« lakók, hogy kell a *szeretetet* prédikálni!

Csak még néhány szót! A minap egy kirakatban szemembe ötlött egy új szociáldemokrata lap egy száma. Címe: *Testvériség*.⁷ Címkepe: egy öreg, meg egy ifju munkás *ökölbe szorított kézzel, haragos szemekkel fenyeget, néz valahová a távolba, Haragos szem, ökölbe szorított kéz, gyönyörű testvériség!* Baj, hogy ilyen nem tanítanak a fekete házban!

Békebarát.

Előfizetési felhívás.

Uj évnegyed küszöbén állunk. Tizenkét esztendő multunk folyamán a fejünk fölött elsuhant éveknek soha egyetlen egy szakát sem köszöntöttük annyira bizalomteljesen s a becsületes küzdelem munkasikerének oly erősítő öntudatával, mint ezt a mostani évnegyedet. A pozitív alkotások korszaka következett el a liberális éra jogfeladó kormányzata után. Az alkotó munka sikerében osztozni kell Magyarországon keresztény közvéleményének is.

A nemzetek sorsát intéző Gondviselés, a magyarok Istene próbára tette a mi hűségünket s most a megaláztatások után lélekben megjutalmazta mindazokat, a kik a közélet különböző csatasoraiban megállották helyüket. Mi tollal küzdöttünk s hogy jó harcot harcoltunk

⁴ Óh, óh a merkantil loláb!

⁵ Egy két koldus (kiknek különben bő aratásuk volt) koldussereg!

⁶ A nézőközönség, osztálykülönbség nélkül tanui vagyunk, jól mulattott!

⁷ »Előre« 1906. szept. 19.

⁸ Batthyányi Ervin gróf (!) lapja.

nemcsak közönségünk ragaszkodása s kivált az újkorszak örömnappjaiban megnyilatkozó szimpátiája igazolja, hanem a közéletnek, főként a keresztény megújulás vesződséges munkálkodásával előkészített hatalmas etikai nivó emelkedése első sorban. A mi zászlónkat lobogtatják ma a közélet méltó, igazi vezeterei s akik a fórumon dominálnak, azokat az elveket hirdetik, a melyekért a mi sajtónk munkáit valaha tömlőre vetették az igazság hóhérai.

Változott az idők járása. Mi azonban a régiak vagyunk. Lapunk csonkítatlan egészében az, ami tizenegy esztendőn keresztül volt. Valljuk, amit *Prohászka Ottokár székesfejérvári püspök* ajkáról is hallottunk legutóbb, hogy nekünk a sajtó nem üzérkedő vállalkozás, hanem élethivatás. És ezt a fenkölt missiót lelünk egész ideálmusával; legjobb erőnkhez képest, tollunk minden becsületes iparkodásával, következetesen iparkodunk betölteni.

Ideálunk az erkölcsileg és vagyoniilag erős, hatalmas keresztény Magyarország.

Zászlónk a Máriás-lobogó, rajta a kereszt s a keresztben tulipánkoszoru.

Fegyvereink a régiak. Nyílt sisakkal küzdünk, a *tisztességes sajtó harcmodorában*. Szenzációkat nem hajhászunk. Pletykákban nem utazunk. Személykultuszt nem üzünk. Sem mások hiúságát nem kamatoztatjuk, sem mások gyöngéiből hasznot nem huzunk. Elszánt harcunkban joggal számítunk a becsületes, hithű, hazafias katolikus társadalom *szellemi és anyagi támogatására*.

Felhívjuk előfizetőink figyelmét ehelyütt is arra a kedves meglepetésre, melyben a Tiszántul Naptárával lapunk minden előfizetőjét karácsonyra részesíteni fogjuk, még azokat is akik csak most az utolsó évnegyedben lépnek előfizetőink sorába. A Tiszántul Naptára nemes és kedves szórakozást fog nyújtani szépirodalmi részében előfizetőinknek, hasznos tájékoztató lesz és összefoglaló tárgyilagosságot adja az 1906 ik év mozgalmainak és eseményeinek.

Bizalommal kérjük előfizetőink támogatását, az előfizetési pénzeknek, valamint az esetleges hátralékok beküldését.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 "

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 "

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 "

A TISZÁNTÚL
szerkesztősége és kiadóhivatala

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTÓ.

Szept. 15—23. Kiállítás Nagyváradon.

Szept. 23. A kiállítás bezárása.

Szept. 23—26. A VI. kath. nagygyűlés Budapesten

* **A székesegyház új keresztje.** A székesegyház és püspöki palota külső restaurációja tudvalevőleg hetek óta folyik. A múlt napokban eresztették le a székesegyház Káptalansor-felőli tornyának keresztjét, mely most a püspöki székház kapuja alatt várja újra aranyo-

zását. Lapunk egy barátja megmérte a hatalmas pléh keresztet, s úgy találta, hogy annak hossza csaknem három és fél méter (3 m. 41 cm.) Az 1892-ben aranyozott homlokzati oromkereszt még elég fényes, de e két toronykereszt, amely harminc esztendővel ezelőtt lett aranyozva, bizony már egy cseppet sem ragyogott. A torony-sisakok aranyozása szintén folyamatban van. A rezidencia homlokzatának festése napok óta kész s egy kissé sárgásba játszó meleg szürke tónusa rendkívül előkelően hat. A székesegyház homlokzatát ellenben még állványok borítják, s csak az egyik torony festésével készültek el. — A püspöki belső kertre néző oldalon ellenben nagy része készen áll. Mint-hogy e festés két árnyalatban történik, a templom eddig egy kissé pusztá külseje sokkal jobban, tagoltabban, változatosabban fog festeni. Már most látni lehet, hogy a két nagy épület külseje megújítva igen előkelő, ünnepi látványt fog nyújtani. Az évtizedek óta disztelenkedő sárga színt bizonyára senki se fogja visszakíválni.

* **Elnökválasztás az ipartanodai szakbizottságban.** A nagyváradai ipartanodai bizottság már körülbelül egy fél év óta elnök nélkül van. A bizottság hosszú időn át volt elnöke: *Ragány János* főszámvevő ezen tisztségről lemondott, de helyének a betöltése mostanra maradt. A polgármester elérkezettnek látta most már az időt, hogy az elnöki széket betöltsék. Ma, szombaton, szeptember 22-én délután fél 5 órára hívta össze az ipartanodai bizottság tagjait az elnökválasztásra. — A választás után a folyó ügyeket tárgyalja a bizottság.

* **A muzeum rendezése.** A nagyváradai muzeum anyaga az utóbbi években vételek ajándékok, ásatások révén főleg ősrégészeti tárgyakban annyira megnőtt, hogy az egylet saját gyűjteményeinek újrendezése elodázhatatlanná vált. Az újrendezést az épület II. és III. termében tegnapelőtt kezdték meg *Középegy Gyula* ör és a Muzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének megbízottja *Cserni Béla*, gyulafehérvári r. kath. főgimnáziumi nyugalmazott tanár, az ország-szerte ismert kitűnő muzeumrendező, ki a zombori, nyíregyházi, aranyos maróthi muzeumokat rendezte az utóbbi években. Csak ha az egész gyűjtemény, tehát az újabb növedék is rendezve lesz, csak akkor lesz világos képünk arról, mily gazdag praehistoricus gyűjteménye van a váradai muzeumnak. Ezzel kapcsolatban kérjük a főmérnök urat, szorgalmazza egy kissé a muzeumkert Fő-utca felé néző kerítése újépítésének oly régóta húzódó ügyét. Valóságos tengeri kigyó már ez, s mióta a Berettyó Szabályozó és Armentesítő Társaság szép palotája felépült, gondozott parkocska közepén, kétszeresen szemet szur a muzeum rongyos, e mellett kilátást gátoló kőkerítése. Szerény véleményünk szerint itt egészen egyszerű, alacsony rácskerítés is megtenné, annál inkább, mert az említett telek kerítése is alacsony.

* **A régi világból.** Pest-Pilis-Solt-Kis-Kunvármegye alispánja most a régi világba nyult bele. Még abból az időből kérdezősködi a hosszunévű vármegye, amikor a törvényszék a vármegyével együtt egy kalap alatt volt, A törvényszék különválásakor a kiköltözködésnél bizonyos kiadások merültek fel és erre kíváncsi a fenti vármegye. Valószínűleg követelik tőle vagy ő akarja követelni az államtól a kiadásokat és azért intézett átiratot tegnap Biharvármegyéhez, hogy tudassa, miszerint ki fizette a kivonulás költségeit.

* A villamos vasut felülvizsgálata.

A kereskedelmiügyi miniszter értesítette Nagyvárad városát, hogy az itt létesített, illetve villamosüzemre átalakított városi vasut műszaki felülvizsgálatát elrendelte s annak foganatosításával dr. *Dubsky Alfréd* miniszteri főmérnököt bízta meg. A felülvizsgálat határnapját okt. 12-ére tűzte ki a miniszter. Sok kellemetlenséget okozott eddig a közönségnek, hogy a villamos vasut a várad-velencei vasútállomásra nem közlekedett, hanem csak Kolozsvári-utcának a kolozsvári vasut által keresztezett részéig s a közönségnek feneketlen porban és sárban kellett megtenni a félkilométernyi utat, amíg a Várad-Velencei állomáshoz jutott. Azért nem lehetett egészen az állomásig közlekedni a villamossal, mert az államvasutak sineire nem alkalmasak a villamos kocsik kerekei. Az átalakítás vonatkozó tervek, mint értesülünk, már jóváhagyva leérkeztek s a villamos vasut társaság mielőbb elkészítteti a bejárót, ami nem csekély munkába és költségbe kerül, már csak azért is, mert az összes villamos kocsik kerekeit ki kell cserélni. A munkálatok keresztülvitele nagyon fontos a közönségre, mert a mai állapot mellett a téli járhatlan utak miatt nincsen értelme, hogy a várad-velencei állomáshoz villamoson menjen valaki.

* **Az uszoda lebontása.** Már évek óta prolongálja Nagyvárad város törvényhatósága öv. *Feldmann Jakab* nének az uszoda engedélyét. Erre az évre utoljára és visszavonhatatlanul úgy engedte meg az uszoda felállítását a közgyűlés, hogy legkésőbb szeptember 1-ig lebontatja, de ha a kőgát építésére kerül a sor, előbb is tartozik a rozoga alkotmányt eltávolítani. Már szeptember vége felé jár az idő, mégis ott disztelenkedik a nagy bárka. A városi tanács utasította a rendőrséget, hogy hívja fel *Feldmann* nék az uszoda lebontására. Ellenkező esetben nyolc nap mulva hivatalosan távolítják el az uszodát.

* A kuriai ítélet hatása B.-Csabán.

Békés-Csabán, mint nekünk írják, *Achim András* mandátumának a Kuria által történt megsemmisítése nagy izgalmat okozott. *Achim* párthívei a nap folyamán bevették *Bakos András*, *Achim* volt ellenjelöltje és a peticionáló polgárok házainak ablakait. A Békésmegyei Közlöny szerkesztője és *Achim András* között is kinos incidens esett. A szerkesztő, *Palatinus János* együtt sétált *Fábry Károly* llyal, a gyomai követtel, mikor szembe jött velük *Achim András*, *Kardhordó Arpád* és még néhány hive kíséretében. Mikor *Achim* a lapszerkesztőt meglátta, hozzálépett és megkérdezte, ő írta-e azokat a közleményeket, amelyek a kuriai ítélet kommentálásaként a Békésmegyei Közlönyben megjelentek. Igenlő válaszára *Achim* a legdurvább szavakkal illette *Palatinust* és botot emelt reá. *Palatinus* erre a maga védelmére revolvert rántott elő. De akkor közbeléptek a rendőrök és szétválasztották őket. A csabai főszolgabíróság megindította az eljárást *Achim András* ellen.

* **Az ujjvárosi polgárok kérelme.** A várad-ujvárosi polgárok egyrésze kérelmet intézett a városhoz, hogy az ujjvárosi gyakorlótérből részükre sertés legelőt hasítson ki. Ha a város erre nem lenne hajlandó, követelni fogják, mert szerintük a kaszárnyák helye, az állatvásárterek területe az ujjvárosi polgárok tulajdona volt s ezt a városnak engedték át. A főügyész a beadvány ezen részét cáfolja. Az egész terület a városé mint erkölcsi testületé. A tanács a kérelmet, indokainál fogva is elutasítani javasolja a közgyűlésnek, annál is inkább, mert éppen a mostani kérvényezők fo-

lyamodtak annak idején az állatvásárok oda-helyezése iránt.

* **A kiállítás látogatottsága.** A kedvező, verőfényes idő tegnap kedvezett a kiállítás látogatottságának. Délelőtt, de különösen délután tömegesen látogatta a közönség a tárlatot. A kiállítás látogatottságára az eddigi hat napon bénítólag hatott a gyakori esőzés. Eddig mintegy 17—18 ezer látogatója volt a kiállításnak; legtöbben látogatták az elmúlt vasárnap és legkevesebben csütörtökön, mikor a felhős szakadás gátolta a kiállítás tömegesebb látogatását. A kiállítás első napján, a megnyitáskor igen sok volt a meghívott vendég. Azonkívül mintegy 300 állandó és munkásjegy van kiadva. Megtekintette továbbá a kiállítást mintegy 1000 katonai és 1000 iskolai tanuló. Ezen kívül a pénztárnál kiadott jegyek száma mintegy 13000. Az egyes napok szerint ez a következőképp oszlik meg: szombaton kiadtak 756 drb. koronás jegyet; vasárnap 4040 drb. 40 filléres jegyet; hétfőn 1799, kedden 2020 drb., szerdán 1315 drb. csütörtökön 893 drb. és tegnap, pénteken 2254 darab 60 filléres belépti jegyet. — A jury által megítélt díjakat vasárnap délelőtt 11 órakor osztják ki a nyertes kiállítók között. A bizottság a kitüntetettek névsorát, amelyet már közöltünk, külön is ki fogja nyomtatni. A kiállítás vasárnap estig lesz még nyitva.

* **Engedély nélküli építkezések.** Kálvária utca végén a hegyen, az özv. Popovits Györgyné szőlőjében a Párispatak mentén a területet felparcellázták s apró, kezdetleges lakó házikókat épített néhány szegény ember. A városi tanács kifogásolja, hogy az apró házakat építési engedély nélkül építették s utasította a rendőrséget és mérnöki hivatalt, hogy az építkezéseket vizsgálják meg s a tulajdonosok ellen, engedély nélküli építkezés miatt a kihágási eljárást indítsa meg.

* **Angolok Kossuth Lajos sirjánál.** Az Eighth Club Budapesten időző tagjai tegnap délután lerótták tiszteletük és kegyeletük adóját Kossuth Lajos emléke iránt. A sirját megkoszorúzták, az egyik vendég beszédet mondott, melyben méltatta Kossuth Lajos érdemeit. A beszédre Apponyi Albert gróf válaszolt, válaszában szintén Kossuth Lajos egyéniségéről foglalkozott. A kegyeletos aktusnál jelen volt Kossuth Ferenc is.

* **A miniszter és a husvizsgálat.** A husvizsgálat ügyében, a belügyminiszter rendeletet bocsátott ki, amelyet már ismertettünk. A rendelet Nagyváradi városához is megérkezett s tegnap került tárgyalásra. A rendeletet a városi tanács kiadta a rendőrfőkapitánynak, hogy szakértők meghallgatása után október hó 10-ig tegyen jelentést.

* **Kirabolt adópénztár.** Hajduböszörményből írják, hogy Hajdudorog községben az adópénztárt tegnap éjjel ismeretlen tettesek feltörték és belőle 12 ezer korona készpénzt elvittek.

* **A kézi zálogházak.** A szélhámoskodások rafinált mesterei az ország területén az utóbbi időben úgy csapták be a közönséget, hogy illetékes iparhatóságtól az engedélyt megváltották anélkül, hogy a törvényekben előírt biztosítékokat letették volna. Az így megnyert iparengedély alapján megnyitott zálogházak a zálogtárgyakra minimális összeget fizetve, egy szép napon a zálogtárgyakkal együtt eltűntek. A kereskedelmi miniszter az ilyen visszaélések elkerülhetése céljából most körrendeletet intézett minden törvényhatósághoz, hogy utasítsák az iparhatóságokat, miszerint a jövőben zálogház nyitásra csakis akkor adják ki az iparengedélyeket, ha az illető a törvényes óvadékot már letette.

* **A postahivatalok szaporítása.** A civilizáció és a kereskedelem fejlesztése, előrehaladása nálunk Biharmegyében ha lassan is, de elég jól halad befelé a hegyek elrejtett katlanába. Természetes, hogy az előrehaladás eszközeinek nem szabad hiányozniok. Ilyen első és nélkülözhetetlen eszköz a jó utak mellett a posta. A posta működése Biharország területén a hegyek közt meglehetősen silány. A postás küldöncök nem megfelelő eszközök a közönségnek arra, hogy a gyors híradás annak idején megtörténjék. Ilyen kezdetleges állapotok uralkodtak ez ideig Bogdányszóvárhegy községben és környékén. Most a bogdányszóvárhegyi kör mozgalmat indított, hogy a mindinkább fejlődő községek egy postahivatalt nyerjenek. Bogdányszóvárhegyhez tartozó községek képviselő testületei közgyűlést tartottak és egyöntetűen határozták el, hogy egy Bogdányszóvárhegyen elhelyezendő postahivatal felállítását fogják kérni. A kérelem most érkezett meg az alispánhoz.

* **Egy képviselő utcai botránya Bécsben.** Szenzációs botrány színhelye volt tegnap délelőtt Bécs város egyik legélénkebb utja, a Schottenring. Málik reichsráti képviselő rendezte, aki ó-német párti. Politika settenkedik-e a botrány mögött, ezt a bíróság fogja kideríteni, amely elé az ügy került. Tudósítónk ezt írja a botrányról: A Schottenring és Franzensring szögletén, közvetlen a villamosvasut megállóhelye előtt szóváltásba keveredett két intelligens ur. A szóváltásból hamarosan dühöngés és fenyegetőzés keletkezett. Az egyik ur, aki cilindert viselt, és akiről tudták, hogy Málik képviselő, arcul ütötte a másikat, az ismeretlent. Akiről egyik-másik azt vélte, hogy magas állású udvari képviselő. Az inzultált ismeretlen esernyővel csapott Málik képviselő fejére. A képviselő fővege a földre esett s az ütés nyomot hasított az arcán is. A verekedésbe beleavatkozott a tömeg és a küzdőket szétválasztotta. Eltávoztak a Schottenringből és az ismeretlen egy mellékutcába fordult be. Málik követte őt s mikor utól érte, újból kezdtek a civakodást és a verekedést. Most már rendőr avatkozott ügyükbe s a verekedőket a kapitányság elé állította. A rendőrség titkója a »másik« verekedő nevét és az okot, mely őket a verekedésre szilajította.

* **A közutak fásítása.** A közutak fásításának szükségét mindjobban felismerik. Nagyváradi város törvényhatósága utasította a tanácsot, hogy az 1907. évi költségvetésbe a célra iktassa be a megfelelő összeget. Ragány János főszámvevő most állítja össze a jövő évi költségvetést, erre a célra azonban sehogy sem tudott fedezetet kikutatni. Ezen körülményt tegnap bejelentette a tanácsnak, amely akként határozott, hogy az 1908. évi költségvetésben gondoskodik fedezetről. Ilyen irányban tesz javaslatot a közgyűlésnek.

* **Az alkoholelleses egyesület segélye.** A nagyváradi alkoholelleses munkásegylet az iránt fordult Nagyváradi városához, hogy évenként 200 korona segélyben részesítse a város, mert szerény anyagi viszonyai miatt céljának kivételére nem képes kellő akciót indítani. A városi tanács a kérelmet a főszámvevőnek adta ki, hogy a fedezetre nézve adjon véleményes jelentést.

* **A herceg sikkasztója.** A siennivai törvényszék táviratban értesítette a budapesti főkapitányságot, hogy Carborijszky György herceg földbirtokos uradalmi intézője Szieszkievic János, 16000 korona rábizott pénz elikkasztása után megszökött és a jelek szerint Budapest felé igyekszik. A nyomozás kiderítette, hogy Szieszkievic álnév alatt szolgált, igazi neve Michalsky Emil József és hogy ezen a néven sikkasztás miatt már börtönbüntetést szenvedett.

* **Balthazar mester Nagyváradon.** A legelőkelőbb fővárosi és vidéki lapok teljes elismeréssel nyilatkoznak Balthazar művészi előadásairól. Ilyen művészi előadásban lesz része a nagyváradi közönségnek f. hó 23-án és 25-én azaz *vasárnap* és *kedden* a *Fekete Sas* emeleti *nagytermében*. Az egész város közönsége érdeklődéssel várja a nagy művész Balthazárt. Nagy szabatu programját sok szenzációt keltő mutatvánnyal egészítette ki. Élőhalakat fogdos halászbottal s horoggal a közönség feje fölött. Élő rózsafákat növeszt a színpadon mindenki szemeláttára, a friss rózsákat a közönség között fogja elosztani. A lebegő butorok, a híres *csoda üst* előadás folyékony levegővel, melyet még vidéken senki sem mutatott be, spiritista szeáncái s mind megannyi lehetetlenségnek látszó produkciói mindenütt óriási hatást és fejtörést okoznak a szemlélőnek. Hasbeszélésével pedig sok derűtséget kelt az ő életnagyságu babáival. Helyárak 2 kor. 1.60 és 1. 20 k. Jegyek már kaphatók özv. Erényiné tőzsdéjében (Bémer-tér.)

* **Csendőrség Tamásdán.** A tamásdai képviselőtestület minden felesleges hatóságának megkerülésével azzal a kérelemmel járult a miniszterhez, hogy a keményfoki csendőrséget Tamásdára helyezték át. A belügyminiszter tegnap értesítette az alispánt a kérelemről. E leiratban tudatja a miniszter az alispánt, hogy a kérelmet szolgálati okok miatt nem teljesíthette.

* **Angol vasuti katasztrófa.** Londonból jelentik, hogy a tegnapi vasuti szerencsétlenség folytán szerencsétlenül járt emberek holttestei annyira megcsönkultak, hogy csak ruhájukról és okmányaikról lehetett őket felismerni. Eddig 12 holttestet huztak ki a romok közül. A vasutársaság kára is igen nagy. Több postaszák porrá égett, amelyekbeu értékes küldemények voltak. A lokomotívból kiesett égő széndarabok meggyújtották a kocsik gázvezetékeiben levő gázt és a kocsik a kisiklás után néhány perccel már lobogó lánggal elégtel. A katasztrófa áldozatai között van a vasutársaság igazgatója, Pilpson, a legelső angol vasutmagánások egyike, ki egész Angliában jótékonyaságáról volt ismeretes. A katasztrófa okát valószínűleg sohasem fogják kideríteni, mert a lokomotívvezető és fűtő, kik egyedül tudnának felvilágosítani, életüket veszítették. Azt sem tudják megmagyarázni, hogy történhetett, hogy a vonat teljes sebességgel rohogott a grandhemi állomáson keresztül, hol szabály szerint öt percig kelleit volna maradnia, holott a fékezők teljesen rendben vannak. Az éles kanyarodás hol a vonat kisiklott, alig néhány száz méterre van az állomástól és amikor a vonat teljes sebességgel rohant a grandhemi állomáson keresztül, a hivatalnokok és alkalmazottak azonnal tisztában voltak vele, hogy a katasztrófa elkerülhetetlen.

* **Talált csecsemő-hulla.** Nánhegyesen községben egy anya lelketlen brutalitása miatt vannak nagy izgatottságban az emberek. Tegnap reggel 6 órakor a pásztor gyermekek a falu mellett folyó patak szélén egy fűzfa bokorban fenn akadva találtak egy 6 hetes gyermekhullát. A pásztorok azonnal jelentést tettek az előjáróságnak, mely a hullát a község házára szállította és megkezdte a nyomozati eljárást. Mikor hire ment a faluban, hogy a határban egy gyermekhullát találtak és az előjáróságnak meg a csendőrség nyomoz, az előjáróságnál azonnal jelentkezett az anya Beleván Mária, aki nem félt lelkiismerete furdalásától és az önvád örökös kíséretétől, gyermekét meggyilkolni; a csendőrszuroponoknak még csak a hírtől is megrettent és jelentkezett a hatóság előtt. Beleván Mária letartóztatták, a magyarcsékei járásbíró pedig folyamatba tette ellene az eljárást. A csecsemő hulláját ma fogják felboncolni.

TANÜGY.

Az iskolai értesítőkről.

II.

(7)

Katholikus intézeteink.

(Dr H. L.) A tanulmányi eredményt tekintve a n.-váradai főgimnáziumban az 583 tanuló közül átment 454. Ezek közt van 52 tiszta jeles. Elégtelen osztályzatú 129. Kevésbé szabályszerű, vagy rossz magaviseletű nincs az egész intézetben egyetlenegy sem!

A belényesi főgimnáziumban 397 tanuló közül átment 291, ezek közt van 13 tiszta jeles. Megbukot 106. Kevésbé szabályszerű magaviseletű 6.

A gyulai főgimnáziumban 155 tanuló közül átment 155, közöttük tiszta jeles 15. Elégtelen 32. Kevésbé szabályszerű, vagy rossz magaviseletű tanuló nem volt.

A nagyváradai főgimnázium összesen 5295 korona tandíjat engedett el tanulóinak. Jelentékeny tandíjelengedésben részesítették tanulóikat tehetségükhöz képest a belényesi és gyulai főgimnáziumok is.

Mindhárom intézet tanulóit a keresztény karitás számos ösztöndíjában, adományában, jutalmában részesíttek.

Az érettségi vizsgálatokról is egy-két szót még. A nagyváradai főgimnáziumban 33 jelentkező közül érett lett 14, köztük praematurus 6, szeptemberi javítóvizsgálatra útasítottak 7 tanuló. Közülük — a zsidó sajtó rágalmainak eklatáns cáfolatául — a zsidó sajtó pályára lépett 6, még pedig 3 praematurus. A belényesi főgimnáziumban érettségire jelentkezett 46 tanuló. Errett lett 30, közülük 2 jelesen. 8 tanuló szeptemberre vetettek vissza.

A nagyváradai főgimnáziumnak 5, a belényesinek 1 nőtanulója volt. Az előbbieket egyike érettségit tett jeles eredménnyel.

A nagyváradai főgimnázium értesítőjét a Szent-László nyomda állította ki.

Ennyit a mi derék három katolikus főgimnáziumunkról. Nem foghatjuk ránk senki, hogy dicséretadást irtunk róluk. Sőt a katolikus reneszánsz szempontjából ugyancsak sok követelményt támasztottunk velük szemben. De éppen az a körülmény, hogy szigorú objektív kritikánk mellett is, anélkül, hogy émelygős dicséretadást zengtünk volna róluk, oly sok jó oldaluk tűnik az olvasó szemébe, még ilyen erős bírálat mellett is, mutatja a bennük rejlő abszolút erőt és értéket. A nagyváradai premontrai főgimnázium a keresztény magyar kultúrának régi, erős vára. Adja Isten, hogy minél modernebb katolikus vértessel lássa el az ő kis katonáit. A gyulai katolikus főgimnázium most van kialakulóban. Az értesítőben külön cikk foglalkozik a főgimnázium új épületével, amelyet pompás kivitelű képek, tervrajzok ismertettek a vonzó leírás illusztrációjaként. Mi ebből az értesítőből is látjuk, hogy ez az ifju hajtás hamarosan kiterjedéssé válik. Az új intézet jó kezében van s valósággal mérföld csizmás léptekkel halad előre. Vezérelje Isten. A belényesi főgimnáziumtól, amelynek oly nemes hazafias missziója van, tökéletesebbül várunk sok tekintetben. Aztán, ha már annak az értesítőnek mindenáron román nyelvűnek is kell lennie, hát legalább legyen még benne a román szöveg magyarul is. Ugy hisszük, ezt a kívánságunkat elég szeliden fejeztük ki, hiszen sovinszták soha életünkben nem voltunk, görögkatolikus testvéreinket igazán testvérekül kívánjuk tekinteni, de már a magyar nemzetállam respektálásánál talán mégis csak jussunk van megkövetelni.

Ezeket a sok és vesződséges munkával egyberótt sorokat pedig, oly jó néven vegyék tőlünk az illetékes körök, amilyen jó szívet nyújtjuk az igaz ügy szolgálatában.

Végezetül még néhány sort a katolikus népiskoláinkról. A nagyvárad-olaszi-i, valamint a nagyvárad-újvárosi népiskolák értesítője oly tartalmas s oly világos áttekintést nyújt minderről dióhéjban, akárcsak szélesebb alapokon

egy katolikus középiskolai évkönyv. Az olasz-iskola értesítője mindenekelőtt boldogult emlékezettü Dencs Jánost parentálja el kegyeletes sorokban. Következik Stark Gyula igazgatótanítónak csakugyan megszólalásig hű arcképe és a Stark-jubileumnak széles mederben hőmpölygő leírása Számborovszky Rezső tanító gyakorlati tollából. Az igazgatóság és tanítószemélyzet névsora után a tananyag, tanmenet és az iskolai év története olvasható. Mindez igen szépen s nagyon sok jóakarattal és mindenütt, ahol alkalom kínálkozik rá, vallásos vonatkozásokkal átszőve. Az intézetnek év végén 180 tanulója volt, de még ezek között is akadt zsidó.

Az elismerés pálmáját kell nyújtunk az újvárosi iskolának is és benne főként Szentkereszty Tivadarnak.

Amin látjuk az értesítő anyagának javát ő hozta egybe s ő dolgozta föl. Ez az iskola igazgatójának kezdeményezésére már létesített ifjúsági könyvtár. A népiskolai ifjúsági könyvtárak szervezéséről a kérdés alapos ismeretére valló cikket közöl az értesítő élén, majd külön cikkben beszámol az intézet hiterkölcsei életéről. A testület névsora után az év változatos története következik, utána igen lelkiismeretes kidolgozásban a tananyag vázlata. Az intézetnek az év végén 217 tanulója volt — no és végre, hogy ezt is megértük, nem akadt közöttük egyetlen zsidó. A két értesítő a Szent László nyomdában készült.

Sok igyekvés, egészséges pedagógiai érzék és határozott keresztény világnézet nyilatkozik meg a gyulai római katolikus népiskolák csinosan kiállított értesítőjéből is. 1159 tanuló között egy zsidó sem volt. Derék dolog!

A belényesi görögkatolikus elemi fiúiskolának év végén 45 tanulója volt, mind keresztények, akiket gondosan oktattat s nevelt.

TÁVIRATOK.

Általános mozgósítás.

Konstantinápoly, szept. 21. A török porta jegyzéket intézett a nagyhatalmakhoz, melyben jelenti, hogy Bulgária általános mozgósításra készül.

A pusztító taifun.

London, szeptember 21. A hongkongi taifunkatasztrófáról még a következőket jelentik: Tegnap újabb taifun látogatta meg a várost. Részletek még hiányoznak. Az első taifunnak áldozatul esett kínaiak számát hatezerre becsülik. Az európaiak közül 10—14 halt meg, köztük a hongkongi püspök. Az ériási romhalmazok eltakarításán a kikötőben csapatok dolgoznak. Egy amerikai hajóraj, mely utban volt a Fülöp szigetek felé, felajánlotta segítségét, melyet el is fogadtak.

A kubai fölkelés.

Berlin, szeptember 21. Newyorkból jelentik: Pino-Guerra felkelő vezér ötezer csendőrrel elhagyta Artemiziát és Guapaya felé vonul. Ez az utóbbi hely Havannától husz mértföldnyire van. Guerra ott fogja a béketárgyalások eredményét bevárni. Taff hadügyminiszter kijelentette, hogy az ő missziója legalább tíz napot fog igénybe venni, mert az ellenfelek, tekintettel az Egyesült-Államokban küszöbön lévő választásokra, igen nagy makacsságot tanúsítanak. Az intervenció tehát elkerülhetlennek látszik és már be is következett volna, ha Roosevelt elnök nem tartana attól, hogy az esetben, ha a katonai intervenció a választások előtt következne be, a kongresszusi választásokon azzal fognak agitálni, hogy nem kellett volna Kubában beavatkozni.

Igazságszolgáltatás.

Izgatás az egyház ellen. Kolozsvárról táviratozzák: A királyi ügyészség Storfer Adolf joghallgatót és Pártos Ervin orvos-szigorlót, kik egyik kolozsvári krajcáros lapban a katolikus szeminárium ellen támadást intéztek, egyház ellen intézett izgatásért pörbe fogta. A mai tárgyaláson, amelyen Rudnyánszky Béla báró elnökölt, Frits Béla dr vádbeszéde és a vádlottak védelme után az esküdtszék izgatásban vétkesnek mondotta ki a vádlottakat, mire a bíróság két-két hónapi államfogházra és további tizenöt napra átválto tatható háromszáz—háromszáz korona pénzbüntetésre ítélte őket. A vádlottak semmisséget jelentettek be.

Értéktőzsde.

Budapest, szeptember 21.

Oszták hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	796.—
Leszámitoló bank	— — —	506.—
Rimamurányi	— — —	525.—
Oszták-m. állam vasutirészvény	— — —	670.—
Közuti vasut	— — —	594.—
Városi villamosvasut	— — —	327.50

A gabonatőzsde határídeje.

Budapest, szeptember 21.

Buza okt.	— — —	14.06	—	14.14
Rozs okt.-re	— — —	12.04	—	12.20
Tengeri ápt. 1907	— — —	9.85	—	9.86
Zab ápr.-ra	— — —	—	—	92.78
Repcze aug.-ra	— — —	24.20	—	24.40

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 szept. 21-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	112.40
Magyar koronajárdék 4%	— — —	94.75
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	84.20
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	94.28
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	96.—
Magyar gyermekny sorsjegy-kölesön	— — —	208
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	— — —	151.—
Oszták járdék papirban	— — —	99.—
Oszták járdék ezüstben	— — —	100.—
Oszták korona járdék	— — —	117.5
Oszták járdék aranyban	— — —	99.35
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	1.55
Oszták-magyar bankrészvény	— — —	17.65
Magyar hitelbank részvény	— — —	810.50
Oszták hitelbank intézeti részvény	— — —	672.74
Oszták-magyar államvasuti részvény	— — —	676.45
Német birodalmi márka	— — —	19.07
London vista	— — —	117.25
Páris vista	— — —	239.82
20 márkás arany	— — —	95.27
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	25.46

Marha ártáblázat 1906. évi szept. 17—18

1 pár I-ső rendű jármos ökör	820—1000 korona.
1 pár II-od rendű jármos ökör	720—880 korona.
1 pár II-ad rendű jármos ökör	640—750 korona.
1 drb fejős tehén	190—480 kor., 1 drb vágó ökör
280—460 kor. 1 drb. vágó tehén	240—400 ökör
1 drb veres borju	42—60 kor. 1 drb. fél éves borju
42—60 kor., 1 drb egy éves borju	70—100 kor., 1 drb két éves borju
80—190 korona. 1 drb hizott sertés	120—122 kor., pár fél éves sertés
38—06 kor., 1 pár egy éves sertés	72—90 kor. 1 pár két éves sertés
130—190 korona. 1 drb. igás ló	170—250 korona. 1 pár ökörbőr
80—100 gor., 1 pár tehénbőr	60—80 kor. 1 pár borjubőr
10—12 kor., 1 pár lóbőr	30—36. korona.

Forgalmi kimutatás 1906 szept. 17—18

Tiszta buza körülbelül	1600 htl — Kétszeres buza
900 hlt Rozs	1000 hlt Árpa 840 hlt Zab 400 hlt
Tengeri	60 hlt burgonya 70 hlt.

REGÉNYCSARNOK.

A titok.

— Bűnügyi regény. — 18.

Írta: Fergus Hume.

— Angolból. —

— Mi a baja, kedvesem! — kérdezte, gyöngéden megfogván Brian kezét. — Miért ily sápadt?

— Miért volnék sápadt, — felelte kitérően Brian, — mikor semmi bajom sincsen?

— De hiába tagadja...

— Oh, kissé többet dolgoztam a rendsenél a héten, — mondta Brian; — ez az egész. De menjünk ki talán a verandára; most úgy is az a gőz-sip torku leány énekel.

Magde elnevette magát; ez a gőz-sip torku leány Rolleston imádjának a huga volt és a legkitűnőbb ének mesterektől taault. Nagy érzéssel énekel s most is, szinte basogatta a fület, hogy sápirozott: — »Ha még egyszer találkoznunk«...

Kint, az esplanade-on, a verenda előtt, egész csomó ember sétált s egyik-másik meg is állt, hogy hallgassa Featherweight Julia kisasszony dalát, amely a távolból nem is volt oly fülsértően rikácsoló. A zenekedvelők közt különösen egy volt, akinek nagyon tetszetett ez a dal, mert a kerítésnél állva egyre csak a házat nézte, Brian és Madge mindenfélérel beszélgettek, de Magde, valahányszor fölpillantott, mindig ott látta ezt az embert.

— Mit akarhat ez az ember, Brian? — kérdezte végre.

— Miféle ember? — riadt föl Brian. — Ah, vagy az ott! — folytatta közömbösen, amint

meglátta a hallgatózót, aki, látván, hogy észrevették, szép lassan átbálgott az esplanade tulsó felére. — Azt hiszem, a zene és ének tetszik neki.

Magde nem felelt, de azt gondolta magában, hogy a zene és az ének nem magyarázza meg annak az ismeretlennek konok leleskedését: mivel azonban Julia éppen elhallgatott, fölkelet és kérte Briant, hogy menjenek be.

— Nem jobb idekint? — kérdezte Brian aki kényelmesen hátradőlve cigaretázott.

— Jobbnak jobb, — felelte Madge, — de nekem törődnöm kell a vendégeimmel is. Ön azonban csak maradjon itt kint és cigaretázózzék.

Brian kint is maradt és elgondolkozva bámult a csöndes éjszakába. Lopva azt az előbbi leleskedő férfit vizsgálta: — hát az bizony még mindig ott volt, most már a szemközti padon ült és egyre a házat vizsgálta. Brian összereszt és eldobta a cigaretáját.

— Nem látott-e meg valaki? — dörögte, kellenlül fölállva. — Ej dehogy! és a kocsis se ismerne rám. Átkozott Whyte, bárcsak soha ne találkoztam volna velem!

Még egyszer ránézett az uton leskelődő sötét alakra s aztán könnyedén megborongva bement a házba. Kissé nyugtalan volt, de még sokkal nyugtalanabb lett volna, ha tudja, hogy az, aki leskelődik a ház előtt, Melbourne egyik legügyesebb detektívje.

Mert a leleskedő mr Gorby volt, s azért várakozott, hogy az estély végeztével hazakiséri Brian Fitzgeraldot s így megtudja, hogy hol lakik. Már akkor ott volt, mikor Brian az ebédre jött, s amint meglátta, nagyon is meglepődött.

— Puha kalap és világos felső kabát, — csóválta a fejét álmétkodva; — szakasztott úgy öltözködik ma is, mint azon az éjszakán, amikor Whytet eltette láb alól. Hát vagy örült, vagy irtózatosan vakmerő...

Pipára gyujtva üldögélt és hallgatózott egész este. Látta, mikor Madge és Brian kijöttek a verandára; s azt is észre vette, hogy Brian, mikor egyedül maradt, merőben fűrkészte őt s láthatón megrezzenve dobta el a cigaretáját, mielőtt visszament a házba.

— Ah, — dünn ögött magában Gorby; — hát már furdal a lelkiismeret?...

A vendégek lassanként kezdtek oszladozni s egyenként tűntek el a holdvilágos éjszakában. Végre megjelent Brian is, akit Frettlby és Madge kísértek a kertajtóig. A detektív hallotta amint bucsuztak:

— Jó éjszakát, Fitzgerald, — mondta Frettlby; — jöjjön minél előbb!

— Jó éjszakát, Brian, — mondta Madge megcsókolva vő egényét. — el ne feledje a holnapot!

Az apa és leánya becsukták a kertajtót és visszamentek; a detektív pedig így morfondirozott magában:

— Ah, ha tudnátok, amit én tudok, algha becézgetőétek ennyire!

Brian átvágott az esplanadeon és egyenesen a moló felé ment. Levette kalapját, mert a feje égett s jól esett neki, hogy a hűvös tengeri levegő lehűtse homloka forróságát. A moló végére érve, cigarettára gyujtott, fölment a világító torony erkély-teraszára és nekita-maszkodott a kőpárkánynak.

— Talán csak nem lesz öngyilkos? — kérdezte a detektív meghökkenve, és rögtön utána eredt. (Folyt. köv.)

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Sz. B. Holnap jönni fog.

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUOSKICS GYULA.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilgyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzások,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körülevelek,
levelborítékok.

Kiválat és készit:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

Videki rendelések gyorsan és pontosan eszközölhetnek.

Levélfeljek,

számlák, falragaszok,
báti meghívók,
táncrendek, állapotok,
naplók,
palackfeliratok,
névjegyek.

gyászlapok

ah, a nyomdai szakba
vagy nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Réti Takarékpénztár

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Nagy-Váradon.

Lebonvólit mindentéle bankügylet: u. m. váltókölcsonnt nyujt, jelzálogt kölcsonnt ad kamat okra, betéteket elfogad-könyvre, 5 % mellett és folyószám ára, vala mint folyószámlakölcsonnöket nyujt

Konvertál kölcsonnöket előnyös kamatláb mellett, előleget nyujt érték-papírokra, kézi zálogokra stb.

Az intézet helyisége **Szaniszló-u. 61. sz.** alatt Uri és Szaniszló-u. sarkán Grósz Sándor házában van.

Egy földbirtokos írja.

Ujváros.

Felkérem, hogy postafordultával küldjön nekem az On Wilhelm-féle antiarthritikus antireumatikus vértisztító teájából két csomaggal. Küldjék ezt a teát Debrecenbe, Szalmári Gábor ház- és földbirtokosnak Debreczen, 1664. házszám. Én ajánlottam a betegnek a teát, mert avval már sokakat meggyógyítottam. Kérem tehát Önt, hogy postafordultával a kért vértisztító-teát magyar használati utasítással utánvéttel küldje meg, de minél gyorsabban. Ugyanannak a fenti betegnek még több adagra is lesz szüksége, mert azt tanácsoltam neki, hogy a teát legalább két hónapra keresztül használja. Még egyszer van szerencsém a fenti ezimet emlékeztetébe hozni és kérni a gyors küldést.

Tisztelettel

Liszky Ferenc földbirtokos.

Kapható Franz Wilhelm gyógyszerész cs. és kir. udvari szállítónál Neunkirchen, Alsó-Ausztria, valamint nevesebb gyógyszerárakban és drogueriakban.

Egy-két jó családból való,
2-3 középiskolát végzett fiu
fizetéssel felvétetik

tanulónak

Szent a László nyomdában.

Baross-utca 60—sz. házbán egy modern uri lakás fürdőszobával s a hozzátartozó mellékhelyiségekkel **1906 november 1-től**, valamint ugyanott egy udvari magtár és aszfaltozott pincehelyiség minden órán kiadó.

Értekezhetni a Polgári takarékpénztár részvénytársaságnál **Kossuth Lajos-u. 4 sz.**

A világ legnagyobb mozgófénykép-vállalata, a kinematográfok királya, a Narten-féle Bioskop

Nagyváradon a VASÁRTÉREN óriási csarnokában minden másodnap uj műsorraj **szenzációs előadásokat tart.**

Műsor:

Szombat, szeptember 22-én.

Nászutazás. — Tiszti lovagló iskola Szamurban. — Oriási vizesések Schweizban. — Kis falánk. — Az eltűnt hercegi menyasszony — Nincs hely az apának. — Omnibusz kirablása. — Francia katonák hidépítésnél. — Szarvas vadászat Földöllön. — Tanár ur és majma. — A verseny evezők. — Megverve és nem meglegedve. — Kellemetlen bolha — Kapitány ur a viziten — Az utolsó boszorkány — Cseléd intézet. — San-Franciskói tűzkatasztrófa. — Becsület az első. — A fölösleges gyermek. — Tíz uó egy férfi után.

Az előadásokon a cs. és kir 37-ik gyalogezred zenekara játszik.

Előadás kezdete este 8 órakor. Pénztrnyit^{és} este 7 órakor. Vasár- és Ünnepnep 4 és 8 órakor. Helyárak: Számozott I. hely 1 kor. II. hely 60 fill. III. hely 40 fillér. Fenntartott páholyülések (4 személyre) 4 kor. előjegyezhetők a Bioskop nappali pénztáránál. Műsorváltozás fentartva.

Kiváló tisztelettel

Narten György,

magánmérnök, tulajdonos.

HAAS FÜLÖP és FIAI szőnyeg és butorszövet gyárosok. Magyar kir. udvari szállítók.

Nagyvárad, Fő-utca, az új Rimanóczy-palotában.

Biharmegye és Nagyvárad közönségének ajánlja szives figyelmébe

dusan felszerelt raktárát.

Eredeti keleti szőnyegek nagy választékban a legolcsóbb áron.

Továbbá minden egyébnemű szőnyegek, futószőnyegek, linoleum kókusz-futók, kókusz-lábtörölők, kerevet átvetők, angora kecskebőrök és erdélyi pokrócok.

PAPIRKÁRPITOK

ugymint: szalon, uri-, ebédlő-, hálószobáknak legujabb styl szerint. Ágy-, asztal, flanell-, koci- és utazótakarók, függönyök és portierek minden minőségben és árban.

Butorszövegek a legelegánsabb, valamint a legegyszerűbb kivitelben. **Jutányos árak mellett.**

Haas Fülöp és Fiai

gyárosok, m. kir. udvari szállítók. Fő-utca. Rimanóczy-palota.

Eladó ház.

Olasziban a Lukács György-utca sarkán levő 1-ső számú, három utcára néző sarokház, hol ma szálloda és vendéglő van, tehermentesen szabad kézből eladó. Bővebbet Kiadóhivatalban.

Üzlet áthelyezés!

A már 18 év óta fennálló óra — ékszer és látszer üzletem, óra javító műhelyem a »Fekete Sas« szálloda épületének lebontása folytán

Fő-utca, Orsolya-zárda épületébe

(Kiss Dávid dohány tőzsdéje során.) Sebő Imre könyvkereskedésével szembe helyeztem át, s azt

SZILÁGYI GÉZA és TÁRSA

törvényszékiileg bejegyzett cég alatt folytatom.

Kitűnő minőségű diák, katona és vasutas órák jótállással.

A n. é. közönség szíves bizalmát továbbra is kéri kiváló tisztelettel

Szilágyi Géza

órák. Fő-utca.

Telefon 630 szám.

HIRDETÉSEK

jutányos árban

felvétetnek a

„TISZÁN TŰL“

kiadóhivatalában.

Parket és butorgyár

Van szerencsém a i. érdeklődők figyelmét felhívni, hogy a Kolozsvári-utca 58. sz. a. telepen

parket és butorgyárat

rendeztem be. Felvilágosítások és árajánlatokkal a központi iroda Uri-utca 7033. sz. a. szolgál, a hová a megrendelések is intézendők.

Tisztelettel.

III. Rimanóczy Kálmán.

Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyítsk pénzünköt idegenbe

hanem vásároljunk kizárólag magyar készítményű

BÚTOROK AT

gyári árban, kezeség mellett a

Magyar Műbútorgyár Részvénytársaságnál

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELEJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető: PORJESZ HERMAN.

Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalat.

Kivánatra tervek és költségvetések. — Telefon 421 szám.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tartó vállalat, hogy a legújabb 24 watt fogyasztású izzólámpa körtéket, melyek legolcsóbb árú kaphatók. A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér. A világos (matte) és fényképsz-izzólámpák és mindenemű izzólámpa külön-külön is ugyanazt a kartell áron kerülnek eladásra. Ugyanitt kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyártmányú 15 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett

kaphatók. A villamos művegésztés vállalatja

— villamosvilágítási —

erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, lámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

A NAGY

végeladás

már folyó évi október hó 15-én berekesztetik **SPITZER TESTVÉREK** zöldfa-utcái üzletében.

Az idő rövidsége kényszerít, hogy a még meglévő kelmék árait újból tetemesen leszállítsuk és most már minden árért

a beszerzési áraknál sokkal olcsóbban is eladjuk.

Különös figyelem!

Női őszi felöltők még olcsó árban is!

Női kosztüme és fekete szövetek fél árban is!

Az összes téli posztók és barketek minden árért!

Függönyök és ágyterítők részben fél ár!

Szőnyegek az ár egyharmada elengedésével!

Közismert jó rózsahegyvi vásznak, késmárki abroszok, szervieták, törülközők, Schroll-féle finom siffonok, finom fehérpiké barketek *bármily olcsón is* eladatnak.